

Sosiale ferdigheter hos barn og unge med DiGeorges syndrom

- Utfordringer og muligheter

Sissel Iversen

Spesialist i klinisk psykologi

Spesialist i nevropsykologi

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Planen

- Hvorfor fokus på sosiale ferdigheter?
- Hva er sosiale ferdigheter?
- Hva vet vi om barn med DiGeorge og sosiale ferdigheter?
- Kognitive faktorer – generelle og spesifikke tiltak
- Følesemessige faktorer – mulige tiltak
- Ytre faktorer – mulige tiltak

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Sosial tilpasning er et tema som opptar foreldre til barn med funksjonsnedsettelse

- Nærmere 50% av foreldrene til barn med funksjonsnedsettelse var uttalt bekymret for at barnet ikke skulle få venner (B.Olsen 2001)
- Bekymringen øker i foreldregruppen når barna er i alderen 10-14 år.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Hva sier ungdommer selv om hva som er viktig for god livskvalitet?

- Ungdom med funksjonsnedsettelse gjennomgikk et semi-strukturert intervju (King GA m.fl. 2000):
  - At noen har tro på en (verdsatt)
  - At en tror på seg selv (selvfølelse)
  - At en blir akseptert (tilhørighet)

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Sosial kompetanse: evnen til å være sammen med andre i ulike situasjoner:

- Erfaring viser at sosial kompetanse er viktig for vennskap, sosial integrering og inkludering i skolen

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

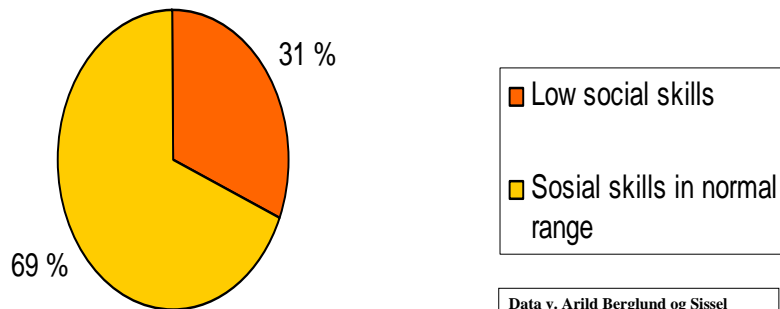
Hva vet vi om barn med DiGeorges syndrom og sosiale ferdigheter?

- Få systematiske kartleggingsundersøkelser.
Generelle beskrivelser: "reserverte"
- Foreldre forteller i samtaler om vansker i relasjoner til jevnaldrende.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Sosiale ferdigheter hos 35 norske barn med DiGeorges syndrom

Data v. Arild Berglund og Sissel Iversen 2006 v. Frambu

Social Skills Rating System (SSRS): 17% rapporterte høy om grad av atferdsvansker

Gjenkjenning av følelser hos andre

- 45 barn m. DiGeorges syndrom, sammenlignet med søsken og kontrollgruppe uten helseproblemer (Kates m.fl. 2004)
- Gjenkjenning av følelser hos andre: Stor forskjell mellom DiGeorges syndrom gruppen og de to andre gruppene.
- Samvarierte ikke med generelt evnenivå.

Oppmerksomhet mot sosial informasjon

- "An eye-tracking machine" (Murray/Strasbourg 06)
  - Kortere fikseringstid
  - Oftere fiksering på sosialt irrelevante stimuli
  - Mindre personreferanser

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Barnehabiliteringen Stavanger US

Kognitive faktorer hos barnet (I)

Forståelse

- Vansker med gjenkjenning og tolkning av sammensatt informasjon gjennom øyet
- Vansker med å få en helhetlig forståelse ut fra delene

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Nonverbal kommunikasjon (Duke m.f.1996)

- Bare 7% av følelsmessige budskap uttrykkes direkte med ord.
- Nonverbal kommunikasjon kan sies å være morsmålet til menneskelige relasjoner.
- Du kan ikke *ikke* kommunisere nonverbalt.

Betydningen av nonverbal kommunikasjon

- **Forhold ved språklydene/stemmen:**
  - Melodi, trykk, styrke, humring, pauser osv
- **Ansiktsuttrykk:**
  - Rask tolkning av andres skiftende uttrykk
  - Adekvate ansiktsuttrykk selv (f.eks smil)
  - Adekvat øyekontakt

Betydningen av riktig betoning og trykk for budskapet

- **Jeg** sa ikke at hun stjal pengene mine (men noen sa det)
- Jeg **sa** ikke at hun stjal pengene mine (men jeg impliserte det)
- Jeg sa **ikke** at hun stjal pengene mine (jeg sa det definitivt ikke)
- Jeg sa ikke at **hun** stjal pengene mine (men noen gjorde det)
- Jeg sa ikke at hun **stjal** pengene mine (men hun gjorde noe med dem)
- Jeg sa ikke at hun stjal **pengene** mine (hun tok noe annet)
- Jeg sa ikke at hun stjal pengene **mine** (underforstått: hun tok noen andre sine)

Betydningen av nonverbal kommunikasjon (forts. 2)

- **Kroppstillinger og gester:**
  - Både kroppsholdning og håndbevegelser sender budskap. Disse budskap kan være i konflikt med eller forvirre i forhold til det språklige budskap.
- **Fysisk distanse og berøring**
- **Rytme og tid: ”timing”**
- **”Stil”:** Hår, klær, sjargong, hygiene

Ironi og talemåter

- ”Det var jo flott” (uttrykksløs ansikt)
- ”Nå gikk du over streken!”
- ”Nå kaster jeg deg ut!”
- ”Melken har gått ut”
- ”Du går med hodet under armen”
- Ikke budskap:
  - ”Kan ikke du rydde på rommet nå!”
  - ”Kan ikke du snakke med litt roligere stemme!”

Kognitive faktorer hos barnet (II)

Reduserte
reguleringsferdigheter,
(egenledelse)

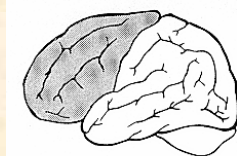
- arbeidsminne
- igangsetting
- valg av strategi
- justering av fremgangsmåten i forhold til tilbakemeldinger underveis

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Egenledelse (eksekutive funksjoner) –
koordinering av kognitive prosesser

DIREKTØREN

Administrationen

*danner og styrer
planer og adfærd,
ud fra personens
indre virkelighed*

Egenledelse (eksekutive funksjoner – koordinering av kognitive prosesser)

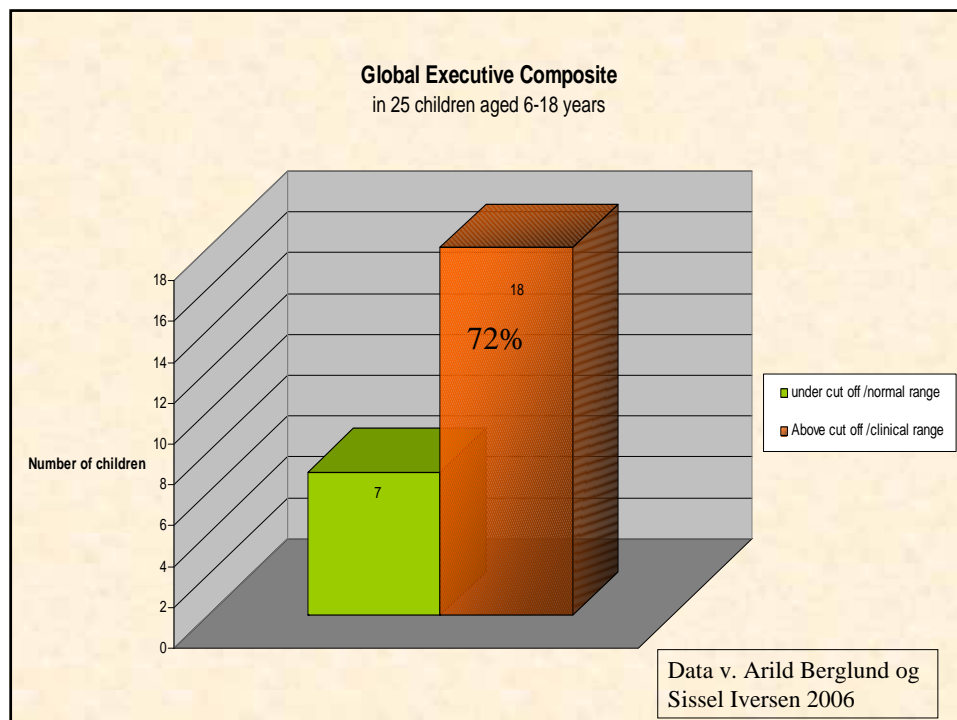
- **Utvikles gradvis i løpet av oppveksten**
  - I gangsetting og hemming av impulser
  - Følelseskontroll
  - Fleksibilitet
  - Arbeidsminne
  - Korrigere feil og bruke tilbakemeldinger
  - Planlegging og organisering
  - Utvikle og ta i bruk problemløsningsstrategier

Egenledelse og evnenivå

- **Egenledelse er relativt uavhengig av evnenivå.**
  - Du kan ha et høyt evnenivå og være dårlig på egenledelse
  - Du kan ha et lavt evnenivå og være relativt sett god på egenledelse
  - Gode evner gir imidlertid større mulighet for kompensering for svake egenledelsesfunksjoner

Egenledelse og barn med DiGeorges syndrom – hva vet vi?

- Nevropsykologiske tester (WCST, Tårnet, Rey's, Trails AogB, Stroop)
- Foreldre forteller ofte om større vansker enn det som kommer fram i en testsituasjon.

Sosiale ferdigheter :

Det vanskeligste av alt?

- **Empati:** Oppdage, gjenkjenne og forutsi andres følelser, kunne lytte og være innfølende, kunne skille uhell fra planlagt, ta hensyn til andre
- **Selvkontroll:** Vente på tur, godta kompromiss, akseptere et nei, kontrollere sinne, ta kritikk, takle frustasjoner.
- **Positiv selvhevdelse:** Tar kontakt på passende måte, si sin mening uten å såre, tåle å bli motsagt eller småertet, ta korreksjon, ta initiativ/invitere, være åpen.
- **Samarbeid:** Hjelp andre, dele med andre, støtte andre, vise omsorg, glede seg over andres prestasjoner, følge regler, følge beskjeder.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Empati: Forutsetninger

- **Modenhetsnivå:**
  - Egosentrisitet /evne til desentrering
    - Barn opp til 7 års mental modenhet har en begrenset forståelse. Blander lett indre og ytre forhold. Magisk tenkning.
  - Utsette tilfredsstillelse av egne behov (selvkontroll)
  - Forståelse for det som skjer med andre (tolke andre)

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Mind Mapping for Kids

The mind map 'LIKES' has the following branches:

- ANIMALS:** CATS, DOGS, FISH
- COMPUTER:** GAMES, INTERNET
- MUSIC:** MUSIC, SONGS, POP, HOUSE
- DANCING:** HIP-HOP, TAP, BALLET
- FOOTBALL:** PLAYING, SUPPORTING

Selvkontroll: Forutsetninger

- **Atferdsregulering**

- I gangsetting og hemming av impulser
  - Reagere raskt nok til at reaksjonen passer inn i situasjonen
  - Dosere seg selv ut i passe mengde i forhold til situasjonen
    - » Tenker seg om og ikke reagerer automatisk
- Følelseskontroll
  - Styre følelsene slik at de ikke tar kontroll (tenke seg om)
- Fleksibilitet
  - Takle endringer og overganger
  - Takle at en situasjon ikke ble slik barnet hadde forventet/tenkt

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Strukturert program med mål: å øke kontroll over følelser

Strukturert program med mål: å øke kontroll over følelser

+ Å utforske følelser

ASPERGER SYNDROM
HITTINGEN AV AUTISME OG HIGLESTEDE VARIASJE
AV FØLELSER OG TILBUDTILGANG TIL EN VERD
AV TILBUDTILGANG
AV TILBUDTILGANG

Verzjon for sirmestring

V. Dr. Tony
Attwood,
Oversatt til norsk
av psykolog Jon
Fauskanger
Bjåstad

+ Å utforske følelser

- Strukturert program med mål å øke kontroll over følelser
- "Verktøykasse" til å fikse følelser
- 6 to-timers samlinger
- Utviklet for små grupper med barn i 9-12 års alderen men kan også brukes individuelt og i større alderspenn.
- Kan brukes av foreldre, lærere og klinikere

+ Verktøykassen

- Fysiske verktøy
- Avslapningsverktøy
- Sosiale verktøy
- Tankeverktøy
- Spesialinteresse verktøy
- Andre verktøy
- Uvanlige verktøy
- Dårlige verktøy

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

+ Å utforske følelser Forskningsevidens

- Begge versjonene har vært forsket på i Australia i randomiserte kontrollerte forsøk (RCT) med kontrollgruppe
- Angstmestring versjon: 65 barn i alderen 10-12 år.
Intervensjonsgruppen hadde signifikant forbedring ift angstsymptomer sammenlignet med kontrollgruppe.
- Sinnemestring versjon: 45 barn i alderen 10-14 år.
Intervensjonsgruppene hadde signifikant reduksjon i antall aggressive episoder som også var opprettholdt seks uker etter intervensjonen var ferdig.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Positiv selvhevdelse og samarbeid Forutsetninger

- Tilknytning
  - Trygg, ukritisk, utrygg
- Hvilket stadie i emosjonell utvikling
  - 0-6 mnd: symbiose, tilpasning
  - 6-18 mnd: foreldre basefunksjon
  - 18-36 mnd: individualisering /trass
  - 3-7 år: hvem er jeg?
  - 7-12 år: realitet og innsikt

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Selvfølelsen (dannes i samspill med andre)

- Føler seg annerledes (utseende, diagnose etc)
- Sjenert - får lite sosial erfaring
- Mye syk - får mindre kontinuitet i det skolefaglige og sosiale liv
- Utydelig tale inntil operasjon/ noen utydelig tale også etter operasjon
- Føler seg mindre verd

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Speiling: selvbildet formes i samhandling med andre

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Hvem er jeg?

Hva får jeg til nå?

Hva kan jeg få til seinere?

Hvem liker meg og hvorfor?

Er jeg til å være glad i?

Kommunikasjon: Barn som trenger mye "guiding"

- Foreldrene:
  - "Ikke gjør det!"
  - "Sett den der!"
  - "Nå må du gjøre lekser!"
  - "Nå må du rydde etter deg!"
  - "Hør hva jeg sier!"

- Barnet/ungdom:

"Jeg er håpløs!"
"De er ikke glad i meg!"
"Jeg får ikke til noen ting"

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (I)

- **Informasjon om funksjonsvanske/diagnose:**
  - Info. tilpasset barnets alder og mentale utviklingsnivå.
  - Legg vekt på muligheter og mestring.
  - Visualisere med dukker, tegninger, bøker og brosjyrer. Dokumenter hendelser.
- **La barnet få uttrykke tanker og følelser**
  - Normalisere følelser: "Jeg er også trist for at det er slik", "Det er helt vanlig å føle slik når ...."
  - Åpne opp istedenfor å lukke en samtale.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (II) Realistisk selvoppfatning

- En **realistisk selvoppfatning** kan være ganske smertefull for et barn med funksjonsvansker på kort sikt, men forebyggende for psykiske problemer på lang sikt.
- En **positiv selvoppfatning** formes av mestring i dagliglivet og at andre faktisk setter pris på samværet med vedkommende.
- Et **urealistisk selvbilde** kan i noen tilfeller være opphav til depresjon og angst.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (III)

- Tilrettelegge for møtepunkter med andre barn/unge med lignende utfordringer
  - "Mestringskurs": eks. Fra Østerlide
  - Treff i regi av foreldreforeninger/interesseorganisasjon

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (IV)

"Et komplett selvbildet"

- Ser på seg selv som lik alle andre barn og **samtidig** litt annerledes.
- Viktig å få utvikle begge sider i sitt selvbilde
  - Trygg som del av "normal"-gruppe
  - Trygg som del av en diagnosegruppe
    - Samlinger av ungdom m. funksjonsvansker kan ha STOR betydning.: tilhørighet

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (V)

- Tilrettelegge for mestring hos barnet:
  - Kunne noe
  - Være til nytte
  - Få og ta ansvar
  - Utfolde nestekjærlighet
  - Møte og mestre motgang

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (VI)

- Tiltak for bedret uttale
  - Logopedi
  - Operasjon
- Tiltak for bedre **kontinuitet** ved sykdomsfravær
  - Tett samarbeid hjem-skole
  - Medelev(er) fadder
  - E-post

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (VII)

- Sjenanse – mindre sosial erfaring
  - Aktiv fritid
  - Strukturerte sosiale situasjoner
  - Tøye sine "tørregrenser"

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

- Verre enn ikke å mestre er
  - å ikke bli sett

- En av foreldrenes viktigste oppgaver er å bli sensitive på akkurat sitt barns balanse mellom for mye og for lite stimulering til videreutvikling.

- Barn har ulik stresstoleranse, forvirringsterskel, behov for repetering og tilpasningsevne til endring.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tilrettelegge for mestring hos foreldre

- "Foreldrenes holdninger mer utslagsgivende enn selve sykdommen"(Shapiro 1983). Det er de voksnes holdninger som formidles og integreres i barnets selvbilde (Spurkland 1998)Informasjon
  - Uttrykke og bearbeide følelser
  - Aktiv medarbeiderrolle i møte med helsevesenet
  - Pleie nettverk
  - Interesseorganisasjoner
  - Ivareta sine "voksenbehov" også

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak rettet mot selvfølelsen (VIII) Positiv bekreftelse handler om:

- "Jeg ser hva du gjør"
- "Jeg ser hva du kan"
- "Jeg ser sammen med deg"
- "Jeg ser hva du opplever"
- "Jeg ser hva du føler"
- "Jeg ser at du vil noe/ikke vil noe"
- "Jeg ser at du er spesiell"
- "Jeg ser hva du liker"

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak primært rettet mot økt mestring hos barnet/ungdommen (I)

- Hovedprinsipper:
  - Kartlegging av sterke og svake sider nødvendig for individuell tilpasning av tiltak
  - Stimulering til videreutvikling av sterke sider (muligheter for kompensering)
    - Oppfattelse og hukommelse for verbalspråklig informasjon
    - Gi verbalspråklig støtte til alle aktiviteter
  - **Utfordre svake sider v. trening**
    - Generell stimulering
    - Intensiv fokusert trening

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak primært rettet mot økt mestring (II)

- Forståelse av visuell informasjon:
  - Trening på gjenkjenning av ansiktsuttrykk/følelser
  - Trening på gjenkjenning av kroppsspråk/følelser
    - Se film uten lyd/tekst – reflektere høyt m. voksen
    - Se på situasjonsbilder – reflektere høyt m. voksen

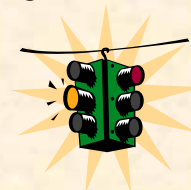

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak primært rettet mot økt mestring (III)

- Overordnet forståelse
  - Lære selvinstruksjoner (spørre seg selv)
    - Hva er det viktigste her?
    - Hva dreier dette seg om?
    - Stop, se og hør før du handler i nye situasjoner
  - Lære å spørre andre "hvorfor", når noe er uklart (sammenhenger)

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak primært rettet mot økt mestring (IV)

- Reguleringsferdigheter:
  - Arbeidsminne-trening:
    - Cogmed/Westerberg,
    - Swedish Learning Lab/P.J. Olesen
  - Systematisk desensitivisering
  - Trening på håndtering av konkrete sosiale situasjoner: kognitiv atferdsterapi
    - Eksempler på ferdigheter:
      - å be om hjelp
      - å lytte
      - Å rekke opp hånden for å svare
      - Å formulere "jeg-budskap"
"Jeg liker...Jeg har lyst til...Jeg er god til..."

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Andre mulige faktorer som bidrar til vansker med sosiale ferdigheter? (ytre faktorer)

- Lite inkluderende skolemiljø
- For høye (eller for små) krav og forventninger fra omgivelsene til skolefaglig læring = redusert mestring
- Mange uoversiktelige situasjoner = redusert mestring
- Dårlig kontinuitet og forutsigbarhet blant de voksne = utrygghet og redusert mestring

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak mot ytre faktorer (I): Klassemiljø (S.K. Oskal 2006)

- **KREPS** Fabiano og Poroirino (1997): Utprøved på 8 u. skoler i Hordaland. Positivt resultat.
- **Steg for Steg**: evaluert i Asker (usikkert resultat)
- **SMART**: Norsk versjon. Testet i Tyskland og Sveits med gode resultater.
- **FRIENDS**: Aldersgruppen 7-16 år. Regnes for å være et av de beste. Anbefalt av Verdens Helseorganisasjon.

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak mot ytre faktorer (II): For høye eller for lave forventninger

- **Grundig kartlegging**
  - Barn med DiGeorges syndrom er i risiko for begge varianter
    - Vanlig evnetest ikke nok: full nevropsykologisk utredning

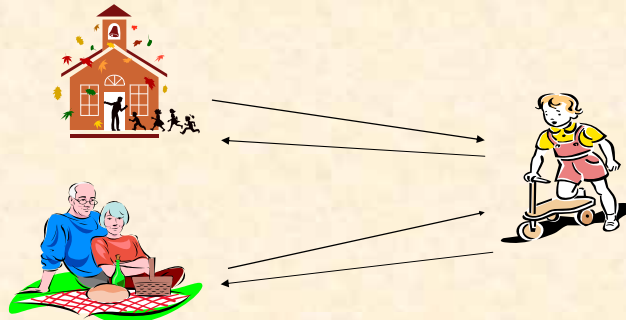
Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Tiltak mot ytre faktorer (III):

- **Reduksjon av uoversiktelige situasjoner:**
  - Forberede barnet godt
  - Voksne strukturerer i forkant
  - Predikerbarhet ved gjentagelser

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Alle barn utvikler seg i en kompleks
gjensidig interaksjonsprosess med
omgivelsene

Hvis vi bare ser på egenskaper ved barnet, eller
egenskaper ved miljøet, får vi et ufullstendig bilde
(Sameroff & Fiese 1990)

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Barn med "kjent risiko" for utviklingsvansker (f.eks. syndrom)

- Studier av ulike grupper barn med kjent risiko har vist at det ikke er type risikofaktorer som er av størst betydning for utviklingsforløpet, men **ANTALL** risikofaktorer (Sameroff og Fiese 1990, L. Smith 1996)

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Redusere og forebygge risikofaktorer

- **Individuelle habiliteringsplaner** kan være en nyttig metode i arbeidet
  - Konkrete overordnede mål
  - Konkrete og målbare delmål
  - Prioritering av mål - hva er viktigst nå
  - Oversikt over arenaer

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Habiliteringsarbeid

- Målrettet arbeid for å bygge opp og støtte positiv utvikling hos personer med langvarige funksjonsvansker/sykdom

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Hva er en habiliteringsplan?

- et skriftlig dokument
- beskriver kartleggingsresultater
- hovedmål
- delmål
- tiltak for å nå målene
- beskrive hvor tiltakene bør utføres
- hvem som skal utføre tiltakene og ansvarlig
- tidspunkt for evaluering

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

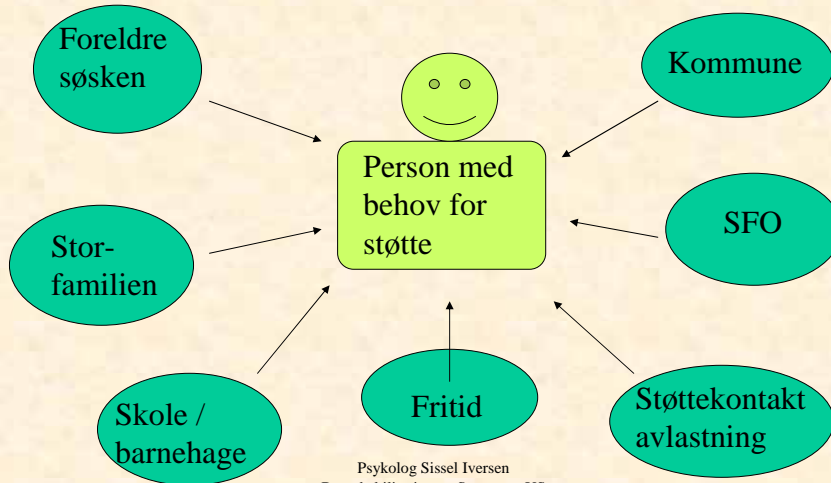
SMARTE mål

- **S:** spesifikke
- **M:** målbare
- **A:** anvendbare
- **R:** resultatorienterte
- **T:** tidsavgrensede
- **E:** energigivende

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Mange arenaer

Oppsummerende råd til foreldre:

- Foreldre må erkjenne at barnets funksjonsnedsettelse er en del av et større bilde hvor det er mangel på menneskelig fullkommenhet. Vi må alle erkjenne dette i oss selv og i andre. Ikke unikt for foreldre til barn med funksjonsvansker, men noe alle foreldre må forholde seg til .
- Alle andre veier enn akseptering gir barnet ytterligere problemer.
- Foreldre må erkjenne barnets potensiale.
- **Barnet med funksjonsvansker er fundamentalt lik alle andre barn:** trenger rutiner, nok søvn, variert diett, grenser, støtte, krav, kjærighet, anerkjennelse, det å være ønsket og satt pris på.
- **Barnets fremskritt må evalueres i forhold til barnet selv, ikke andre barn.**
- Kunne noe om nødvendige metoder i opplæringen.
- Kan bli nødvendig med trening av spesifikke ferdigheter, men det må tas hensyn til at de voksne har andre ansvarsområder enn barnet med funksjonsvansker.
- Alle problemer i oppveksten har ikke sammenheng med barnets diagnose.

- **Ny bok!**

- ”*Velo-cardio-facial syndrome – a model for understanding microdeletion disorders.*” Cambridge University Press, **2005**, Eds KC Murphy & PJ Scambler.

- **Nyttige linker:**

- <http://www.digeorgesynndrome.html>
- <http://www.vcfsef.org/index.html>
- <http://www.digeorge.no/>
- <http://www.cbil.upenn.edu/VCFS/22qandyou/index.html>. Nyhetbrev
- <http://www.communicationdisorders.net>

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US

Linker sosiale ferdigheter m.m.:

- <http://www.skillstreaming.com/>
- <http://www.indiana.edu/~schpsy/sskills.html>
- <http://www.nldontheweb.org>
- **OnLine LD In-Depth Social Skills The Bottom Line For Adult LD Success.lnk**
- <http://www.cogmed.se>

Psykolog Sissel Iversen
Barnehabiliteringen Stavanger US